

Демідова Ю.Є., Степанова О.А.

м. Харків, Україна

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Якість освіти є однією з основних цілей розвитку сучасного суспільства. Вона визначається сукупністю показників, що характеризують основні аспекти освітньої діяльності вищого освітнього закладу. Одним з важливих показників освітньої діяльності є професійна культура викладача. Професійна культура викладача неподільно пов'язана з його педагогічною майстерністю і включає його творчий потенціал, спрямований до перетворенню педагогічної діяльності. Майстерність викладача полягає в передачі знань, які не просто передаються з книг в аудиторію, а які викладаються як свій погляд на світ. У розвитку педагогічної культури майбутніх викладачів особливо важливі здатності до педагогічної діяльності, які проявляються в особливостях психічних процесів, які сприяють успішності професійної діяльності викладача.

Ми розглядаємо професійну культуру майбутнього викладача як системний феномен, що виражає рівень володіння майбутнім педагогом професійною діяльністю, яка виявляється у сформованості професійної компетентності і складових її компетенцій, в суб'єктності, ієрархії ціннісних орієнтацій, в інноваційності та самореалізованості педагога.

Проблемою педагогічної культури викладача вищого навчального закладу займалося багато педагогів. Найбільш ґрунтовними є праці І. Бежа, С. Вітвицької, Н. Кузьміної, Е. Клементьєва, Н. Крилова, С. Сисоєвої, О. Уваркіної, В. Гриньової. Різні аспекти професійної діяльності викладача вищого навчального

закладу висвітлено в працях А. Барабанщикова, С. Вітвицької, О. Гури, І. Ісаєва, А. Коржуєва, В. Попкова, В. Сластьоніної та ін., в них з'ясовано шляхи формування професійної культури викладача. Проте, незважаючи на наявність у сучасній науці значної кількості наукових праць, присвячених проблемі розвитку професійної культури викладача, на сьогодні вона залишається однією з найбільш дискусійних. Поза увагою дослідників залишилася проблема розвитку професійної культури майбутнього викладача вищої школи в умовах магістратури та визначення організаційно-педагогічних умов, що сприяють успішності цього процесу.

Соціальна, науково-практична значущість та актуальність визначеної проблеми, нерозробленість її теоретико-методичних основ зумовлюються протиріччями які потрібно розв'язати, а саме: між потребою суспільства у викладачах з високим рівнем розвитку професійної культури і відсутністю науково-обґрунтованої системи розвитку професійної культури майбутнього викладача вищої школи; між необхідністю розвитку професійної культури у майбутніх викладачів вищої школи та неготовністю педагогічних кадрів до цього.

І. Зязюн пов'язував розвиток педагогічної культури викладача з «роботою над собою, розвитком особистих задатків, удосконаленням психотехіки, мовлення, невербальної поведінки, необхідних для конструювання та організації продуктивного педагогічного діалогу» [1, с. 6]. Ми згодні з думкою сучасних педагогів, що *професійна культура конкретного викладача* – це «прояв загальної культури в умовах педагогічного процесу, що визначається як високий рівень духовного розвитку педагога та його професійної майстерності» [2, с. 407].

Дослідники визначають, що професійна культура викладача має дві форми прояву: статичну й динамічну. Статична форма відбиває культуру як наявний рівень, який забезпечує її подальший розвиток. Динамічна форма професійної

культури викладача виявляється у розвитку вмінь реагувати на зміни, що відбуваються в навколишньому світі, удосконалювати себе відповідно до умов навколишнього середовища, використовуючи набуту систему педагогічних цінностей, що відповідає більш високим рівням культури. Завдяки динамічній формі у процесі педагогічної діяльності створюються умови для розвитку особистості та її педагогічної культури. Прояв як статичної, так і динамічної форм, їх діалектична взаємодія відбувається лише у процесі професійно-педагогічної діяльності й спілкуванні, відбиваючись у кожному з компонентів педагогічної культури [3]. Досліджуючи розвиток професійної культури викладача, В. Гриньова розглядає її як діалектичну інтегровану єдність педагогічних цінностей: цінностей–цілей і цінностей–мотивів; цінностей–знань; технологічних цінностей; цінностей–властивостей; цінностей–відносин. Вони спрямовують і коригують у соціальному, духовному, професійному, особистісному просторі діяльність викладача і є своєрідними осями координат, на основі яких викреслюється модель професійної культури викладача [3]. Всі види педагогічної діяльності вимагають розвиненого професійного мислення, здатного відбирати, аналізувати та синтезувати матеріал, представляти та реалізовувати набуті знання в педагогічній діяльності.

Таким чином, професійна культура викладача має формуватися і розвиватися відразу на багатьох рівнях: методологічний рівень - це знання закономірностей розвитку філософії, цілей освіти; теоретичний рівень - це знання законів, принципів і правил педагогіки і психології; методичний рівень - це рівень конструювання освітнього процесу.

Список літератури:

1. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.

2. Нечепоренко Л. С. Классическая педагогика / Л. С. Нечепоренко, Я. В. Подоляк, В. Г. Пасынок. – Х. : Основа, 1998. – 420 с.

3. Гриньова В. М. Педагогічна культура майбутнього вчителя : навч. посіб. для студентів, викладачів та вчителів / В. М. Гриньова. – Х. : ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 1996. – 104 с.